

Sygn. akt: III U 179/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 kwietnia 2017 r.

Sąd Okręgowy w Ostrołęce III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Grażyna Załęska-Bartkowiak
Protokolant:	starszy sekretarz sądowy Emilia Kowalczyk

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 6 kwietnia 2017 r. w O.

sprawy z odwołania A. O. (1)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w P.

o ustalenie istnienia obowiązku ubezpieczenia społecznego

na skutek wniosku organu rentowego o wznowienie postępowania w sprawie IIIU 172/15 zakończonej prawomocnym wyrokiem z dnia 16.12.2015r.

orzeka:

wznawia postępowanie zakończone przed Sądem Okręgowym w Ostrołęce prawomocnym wyrokiem z dnia 16.12.2015r. sygn. akt III U 172/15 i zmienia wyrok w ten sposób, że oddala odwołanie.

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 29.01.2015 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w P. stwierdził, że A. O. (1) jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą podlega obowiązkowym ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu w okresie od dnia 01.03.2009 r. do dnia 30.04.2012 r.

A. O. (1) wniosła odwołanie od powyższej decyzji. Sprawa zawisła przed Sądem Okręgowym w Ostrołęce pod sygn. akt III U 172/15, który wyrokiem z dnia 16.12.2015 r. zmienił zaskarżoną decyzję i ustalił, że A. O. (1) w okresie od dnia 01.03.2009 r. do dnia 30.04.2012 r. nie podlega obowiązkowym ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą. Sąd uznał bowiem, że A. O. (1) podlegała w tym okresie ubezpieczeniom w Wielkiej Brytanii. Wyrok uprawomocnił się.

Dnia 31.03.2016 r. ZUS złożył wniosek o wznowienie postępowania w sprawie IIIU 172/15 zakończonego prawomocnym wyrokiem z dnia 16.12.2015 r., powołując się na treść art. 83 a ust.3 pkt 2 ustawy z dnia 13.10.1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych.

A. O. (1) wniosła o oddalenie wniosku o wznowienie postępowania.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

A. O. (1) prowadziła na terenie Polski pozarolniczą działalność gospodarczą od dnia 01.09.2005 r. w zakresie pośrednictwa finansowego.

Następnie złożyła w ZUS dokumenty, z których wynikało, że w okresie od dnia 01.03.2009 r. do dnia 30.04.2012 r. miała zawarte umowy o pracę w Wielkiej Brytanii. A. O. (1) nie dostarczyła do ZUS formularza A1 zaświadczonego, że podlega pod ustawodawstwo Wielkiej Brytanii. Wobec powyższego ZUS uznał, że w okresie od dnia 01.03.2009 r. do dnia 30.04.2012 r. podlega ona pod ustawodawstwo polskie i dnia 29.01.2015 r. wydał w tej kwestii decyzję.

A. O. (1) odwołała się od tej decyzji, gdyż stała na stanowisku, że w spornym okresie winna podlegać pod ustawodawstwo w Wielkiej Brytanii. Sprawa zawisła przed Sądem Okręgowym w Ostrołęce pod sygn. akt IIIU 172/15. W toku tej sprawy nie był kwestionowany ani fakt prowadzenia przez A. O. (1) pozarolniczej działalności gospodarczej w Polsce ani fakt świadczenia pracy na podstawie umowy o pracę w Wielkiej Brytanii. Spór dotyczył jedynie kwestii, jakie ustawodawstwo obowiązywało A. O. (1) przy tak przyjętym stanie faktycznym. W trakcie postępowania ZUS zastosował tryb przewidziany w art. 16 ust.3 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczący wykonania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego. Na podstawie przywołanego przepisu ZUS ustalił tymczasowo ustawodawstwo Wielkiej Brytanii w spornym okresie. Ponieważ w ciągu 2 miesięcy od momentu poinformowania o tym instytucji brytyjskiej, ta nie wniosła zastrzeżeń, zatem ustalenie to stało się ostateczne. W konsekwencji należało uznać, że A. O. (1) nie podlega ubezpieczeniom w Polsce. Wobec powyższego Sąd Okręgowy w Ostrołęce wyrokiem z dnia 16.12.2015 r. zmienił decyzję z dnia 29.01.2015 r. i ustalił, że A. O. (1) w okresie od dnia 01.03.2009 r. do dnia 30.04.2012 r. nie podlega obowiązkowym ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą. Wyrok ten uprawomocnił się.

W dniu 02.02.2016 r. do ZUS wpłynęło pismo z brytyjskiej instytucji ubezpieczeniowej, a w dniu 15.02.2016 r. uwierzytelnione tłumaczenie tego pisma. Wynikało z niego, że (...) (H. R.&C.), po przeprowadzeniu własnego dochodzenia uznał, że A. O. (1) nie świadczyła pracy w oparciu o umowę o pracę na terenie Wielkiej Brytanii i nie mieszkała na tym terenie w spornym okresie. Brytyjska instytucja ubezpieczeniowa stwierdziła, że posiadanie kontraktu, umowy czy opłacanie ubezpieczenia społecznego czy posiadanie pasków wynagrodzenia nie jest równoznaczne z tym, że dana osoba rzeczywiście świadczyła pracę na terenie Wielkiej Brytanii. W konsekwencji instytucja ta odmówiła wydania A. O. (2) formularza A1 potwierdzającego podleganie przez nią w spornym okresie ustawodawstwu brytyjskiemu.

W oparciu o powyższe dokumenty, ZUS wystąpił do Sądu Okręgowego w Ostrołęce o wznowienie postępowania w sprawie IIIU 172/15.

Sąd zważył, co następuje:

W niniejszej sprawie konieczne było zastosowanie trybu postępowania, o którym mowa w art. 83 a ust.3 pkt 2 ustawy z dnia 13.10.1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jedn.Dz.U. z 2016r., poz.963 ze zm.). Zgodnie z tym przepisem - w sprawach rozstrzygniętych orzeczeniem właściwego Sądu Zakład, na podstawie dowodów lub okoliczności istniejących przed wydaniem tej decyzji, które mają wpływ na to prawo lub zobowiązanie, występuje do właściwego Sądu z wnioskiem o wznowienie postępowania przed tym organem, gdy z przedłożonych dowodów lub ujawnionych okoliczności wynika, że prawo nie istnieje lub zobowiązanie jest wyższe niż określone w decyzji.

ZUS wskazywał, że po wydaniu wyroku z dnia 16.12.2015 r. przez Sąd Okręgowy w Ostrołęce wyszły na jaw okoliczności, które istniały przed wydaniem decyzji, a które mają wpływ na ustalenie, jakiemu ustawodawstwu w spornym okresie powinna podlegać A. O. (1). Jedynie przy wykazaniu, że takie okoliczności miały miejsce, możliwe było wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem i ponowna ocena prawna ustalonego stanu faktycznego.

W pierwszej kolejności zauważyć należy, że w sprawie IIIU 172/15 poza sporem pozostawało, czy A. O. (1) prowadzi na terenie Polski pozarolniczą działalność gospodarczą oraz czy była pracownikiem na terenie Wielkiej Brytanii w okresie od dnia 01.03.2009 r. do dnia 30.04.2012 r. Wobec powyższego Sąd ten dokonał jedynie analizy, które ustawodawstwo należy zastosować wobec odwołującej przy niespornym wówczas stanie faktycznym, uznał bowiem, że zachodzi kolizja dwóch ustawodawstw: polskiego i brytyjskiego. W sprawie IIIU 172/15 Sąd zauważył, że co do okresu od 01.03.2009 r. do 30.04.2010 r. zastosowanie miało Rozporządzenie (EWG) nr 1408/71 z dnia 14.06.1971 r. w sprawie stosowania systemów zabezpieczenia społecznego do pracowników najemnych, osób prowadzących działalność na własny rachunek i do członków ich rodzin przemieszczających się we Wspólnocie. Z art. 14c ww. rozporządzenia wynikało, że osoba będąca równocześnie pracownikiem najemnym na terytorium jednego państwa członkowskiego i prowadząca działalność na własny rachunek na terytorium innego państwa członkowskiego podlega ustawodawstwu państwa członkowskiego, na którego terytorium wykonuje pracę za wynagrodzeniem.

Natomiast od dnia 01.05.2010 r. weszło w życie rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego. Zgodnie z art. 13 ust. 3 – osoba, która normalnie wykonuje pracę najemną i pracę na własny rachunek w różnych państwach członkowskich podlega ustawodawstwu państwa członkowskiego, w którym wykonuje swą pracę najemną.

Przy czym w art. 16 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. w sprawie wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 wskazano, że osoba, która wykonuje pracę w dwóch lub więcej państwach członkowskich, informuje o tym instytucję wyznaczoną przez właściwą władzę państwa członkowskiego, w którym ma miejsce zamieszkania. Wyznaczona instytucja państwa członkowskiego miejsca zamieszkania niezwłocznie ustala ustawodawstwo mające zastosowanie do zainteresowanego, uwzględniając art. 13 rozporządzenia podstawowego oraz art. 14 rozporządzenia wykonawczego. Takie wstępne określenie mającego zastosowanie ustawodawstwa, staje się ostateczne w terminie dwóch miesięcy od momentu poinformowania o nim instytucji wyznaczonych przez właściwe władze zainteresowanych państwa członkowskich, o ile ustawodawstwo nie zostało już ostatecznie określone na podstawie ust. 4 lub przynajmniej jedna z zainteresowanych instytucji informuje instytucję wyznaczoną przez właściwą władzę państwa członkowskiego miejsca zamieszkania przed upływem tego dwumiesięcznego terminu o niemożności zaakceptowania określenia mającego zastosowanie ustawodawstwa lub o swojej odmiennej opinii w tej kwestii.

Jak zatem wynika z zaprezentowanych powyżej przepisów – przy przyjęciu, że A. O. (1) prowadziła w Polsce pozarolniczą działalność gospodarczą i wykonywała na terytorium Wielkiej Brytanii pracę na podstawie umów o pracę – należałoby uznać, że podlegała ustawodawstwu brytyjskiemu. Prawdłowo zatem ZUS ostatecznie zastosował art. 16 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 i ustalił tymczasowo ustawodawstwo Wielkiej Brytanii. Wobec braku sprzeciwu brytyjskiej instytucji ubezpieczeniowej w terminie 2 miesięcy – ustawodawstwo to stało się ostateczne.

Nie oznacza to jednak, że ustalenia tego ustawodawstwa nie można zweryfikować. Konieczne jest jednak spełnienie warunków z art. 83a ust. 3 pkt 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.

W ocenie Sądu w niniejszej sprawie organ rentowy wykazał, że zachodzą przesłanki do wznowienia postępowania w sprawie IIIU 172/15. Po wydaniu wyroku wyszły bowiem na jaw okoliczności, z których wynika, że brak jest przesłanek do objęcia A. O. (1) ustawodawstwem brytyjskim. Nie zachodził bowiem wobec odwołującej zbieg ustawodawstw. Tym samym winna być ona objęta ubezpieczeniami społecznymi w Polsce z tytułu prowadzonej pozarolniczej działalności gospodarczej.

Wyrok w tej sprawie zapadł dnia 16.12.2015 r. Natomiast dopiero dnia 02.02.2016 r. brytyjska instytucja ubezpieczeniowa poinformowała ZUS, że na skutek przeprowadzonego przez nią dochodzenia, wyszły na jaw okoliczności wskazujące, że A. O. (1) w ogóle nie świadczyła pracy na terytorium Wielkiej Brytanii. Brytyjska instytucja ubezpieczeniowa ustaliła, że firmy, w których miała pracować A. O. (1) (...) Ltd, (...) Ltd, (...) Ltd nie prowadziły żadnej rzeczywistej działalności w Wielkiej Brytanii, adresy tych przedsiębiorstw zostały określone jako

biura wirtualne, nie zostały również wskazane żadne inne lokalizacje lub nieruchomości jako alternatywne miejsca prowadzenia działalności tych przedsiębiorstw. Brytyjska instytucja uznała, że firmy te uczestniczyły w optymalizacji kosztów polskiego ZUS poprzez zatrudnianie osób pracujących na własny rachunek w Polsce w przedsiębiorstwach wyłącznie posiadających siedziby w Wielkiej Brytanii, lecz nie prowadzących tam rzeczywistej działalności. Ponadto brytyjska instytucja ubezpieczeniowa zwróciła uwagę, że A. O. (1) nadano numer ubezpieczenia społecznego dopiero po 18 miesiącach od rzekomego podjęcia zatrudnienia. Nadto wyniki kontroli nieruchomości wskazywanej przez nią jako miejsce zamieszkania wykazały, że adres ten został wskazany w setkach wniosków oraz w setkach zeznań dotyczących ubezpieczenia społecznego wielu pracowników (...) Ltd, (...) Ltd oraz wielu innych firm. A. O. (1) nie występowała w brytyjskich systemach i innych bazach danych. Brak jest zatem dowodów na rzeczywiste przebywanie jej na terenie Wielkiej Brytanii i świadczenie pracy w spornym okresie. Brytyjska instytucja ubezpieczeniowa wskazała, że okoliczność, że A. O. (1) była objęta w Wielkiej Brytanii ubezpieczeniem społecznym, nie świadczy o wykonywaniu przez nią pracy, ale jedynie o tym, że została za nią uiszczona składka.

W toku niniejszego postępowania A. O. (1) nie przedstawiła żadnych dowodów na okoliczność świadczenia pracy na terenie Wielkiej Brytanii.

Wobec braku jakichkolwiek dowodów świadczących o wykonywaniu przez A. O. (1) pracy na terytorium Wielkiej Brytanii, Sąd oparł się na ustaleniach poczynionych przez brytyjską instytucję ubezpieczeniową. Ustalenia te poprzedzone zostały dochodzeniem, które doprowadziło do odmowy objęcia A. O. (1) ustawodawstwem brytyjskim.

Sąd uznał, że wobec A. O. (1) w ogóle nie miały zastosowania przepisy dotyczące zbiegu ustawodawstw różnych państw członkowskich, albowiem należy uznać, że nie świadczyła ona pracy na terytorium Wielkiej Brytanii. Przedstawiła jedynie dokumenty, które pozorowały wykonywanie takiej pracy, co miało służyć optymalizacji kosztów polskiego ZUS. W związku z tym w spornym okresie podlegała ona obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu z tytułu pozarolniczej działalności gospodarczej prowadzonej w Polsce.

Odwołująca w toku całego postępowania w tej sprawie oraz w sprawie IIIU 172/15 prezentowała stanowisko, że powinna w spornym okresie podlegać ustawodawstwu brytyjskiemu. Zasadą wprost ujętą w art. 11 ust. 1. rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29.04.2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego jest jednoczesne podleganie tylko jednemu ustawodawstwu. Jednocześnie stosownie do pkt 11 preambuły do rozporządzenia uwzględnianie okoliczności lub wydarzeń mających miejsce w jednym państwie członkowskim nie może w żaden sposób sprawiać, iż właściwym dla nich stanie się inne państwo, albo że będzie się do nich stosować jego ustawodawstwo. Inaczej mówiąc stosowanie przepisów rozporządzenia do osoby podejmującej aktywność w dwu lub więcej państwach rodząca obowiązek ubezpieczenia powinno doprowadzić do przesądzenia tego, któremu ze zbiegających się ustawodawstw ubezpieczony podlega i zabezpieczyć go przed niepodleganiem ubezpieczeniom w żadnym z tych państw. Przyjąć należy, iż przepisy wspomnianego wyżej rozporządzenia nr 883/2004 koordynacyjnego jak i rozporządzenia wykonawczego nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczącego wykonania rozporządzenia nr 883/2004 nie prowadzą do wniosku, iż polski organ rentowy jest uprawniony bezpośrednio do ustalenia w wydanej decyzji polegania ubezpieczeniu społecznemu w innym państwie (z wyjątkiem dotyczącym przyjęcia ustawodawstwa tymczasowego w oparciu o art.16 ust.2 rozporządzenia).

Zasadniczo organ danego kraju może stwierdzić arbitralnie i wiążąco jedynie podleganie ustawodawstwu tego państwa w imieniu którego działa. Natomiast podleganie ustawodawstwu innego państwa może ustalić jedynie pośrednio poprzez wydanie decyzji stwierdzającej niepodleganie ustawodawstwu swojego państwa.

Przekładając te przepisy na grunt niniejszej sprawy podnieść należy, że ZUS decyzją z dnia 29.01.2015 r. ustalił, że A. O. (1) podlega polskiemu ustawodawstwu. Aktualnie brytyjska instytucja ubezpieczeniowa jednoznacznie oświadczyła, że nie obejmie A. O. (1) swym ustawodawstwem i nie wyda zaświadczenia A1. Wobec powyższego uwzględnienie stanowiska A. O. (1) doprowadziłoby do sytuacji, że w okresie od dnia 01.03.2009 r. do 30.04.2012 r. nie podlegałyby żadnemu ustawodawstwu, co nie jest dopuszczalne w świetle przywołanych powyżej przepisów.

Mając powyższe okoliczności na uwadze, Sąd Okręgowy wznowił postępowanie w sprawie III U 172/15 zakończone prawomocnym wyrokiem z dnia 16.12.2015 r. i zmienił ten wyrok poprzez oddalenie odwołania A. O. (1) od decyzji z dnia 29.01.2015 r.